

27 СІЧНЯ

МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ ПАМ'ЯТІ ЖЕРТВ ГОЛОКОСТУ

УКРАЇНСЬКИЙ
ІНСТИТУТ
НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПАМ'ЯТІ

27 січня 1945 року війська 1-го Українського фронту звільнили один із найбільших нацистських таборів смерті – Аушвіц-Біркенау.

Під час Другої світової війни 6 мільйонів євреїв стали жертвами нацистської політики, що передбачала знищення народів і груп, які нацисти вважали загрозою або неповноцінними. Близько 1,5 мільйона з них були з території сучасної України.

«Голокост, який призвів до знищення однієї третини євреїв і незліченної кількості представників інших національностей, завжди слугуватиме всім людям пересторогою про небезпеки, які приховують у собі ненависть, фанатизм, расизм та упередження...» –

таке формулювання містить резолюція Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 2005 року, якою запроваджено пам'ятну дату.

Утім, останній рік війни Росії проти України виразно засвідчив, що пасивна пам'ять про злочини геноциду не є запобіжником від їхнього повторення.

Необхідний мінімум – активне осмислення та діалог, щоб сприяти постійній свідомості у принаймні значної частини суспільства того, як діють механізми соціальної агресії.

А ще – уважність з боку міжнародних інституцій до системних порушень прав людини авторитарними режимами, щоб не бути засліпленими й заскоченими зненацька тим, що людиноненависницька ідеологія загорнулася в нову,

неочевидну, обгортку. І звісно – неможливо запобігати повторенню геноцидів у майбутньому без рішучого і справедливого засудження та покарання організаторів і виконавців подібних злочинів сьогодні. І без власне готовності діяти на випередження.

Міжнародний день пам'яті жертв Голокосту – нагода ще раз замислитися над цим. За минулий рік ключові місця пам'яті про Голокост в Україні стали об'єктами нападу з боку рашизму.

Бабин Яр. Символ Голокосту від куль у Східній Європі. 1 березня 2022 року, через вісім десятиліть після масових розстрілів, скоєних нацистами в цьому урочищі, а потім спалення ними тіл, щоб замести сліди своїх злочинів, – світ знову побачив обгорілі тіла загиблих у Бабиному Яру. Цього разу – внаслідок російської ракетної атаки. Дробицький Яр у Харкові. Це – відоме місце масових розстрілів цивільного, насамперед єврейського, населення нацистами під час Другої світової війни. За різними оцінками, тут поховано від 14 до 20 тисяч жертв нацизму. У 2002 році на місці трагедії відкрили меморіал. А у 2022-му в центральний монумент меморіалу – менору влучили російські снаряди.

Люди, які пережили Голокост чи нацистські табори смерті, після повномасштабного нападу Росії на Україну стали жертвами рашизму.

Ванда Об'єдкова була однією з тих людей, які вижили в окупованому гітлерівцями Маріуполі. Її мати була єврейкою. Ванда Семенівна вижила тільки тому, що переховувалася від нацистів у міських підвалах. У цих же міських маріупольських підвалах обірвалося через 80 років її життя, 4 квітня 2022 року, коли вулиці й будинки міста перетворювали в пустку російська артилерія й авіація.

Борис Романченко був в'язнем одного з найбільших концтаборів нацистської Німеччини — Бухенвальду. Крім того, його утримували в таборах Пенемюнде, Дора та Берген-Бельзен. Він опікувався збереженням пам'яті про нацистські злочини, був віцепрезидентом Міжнародного комітету Бухенвальд-Дора. Свої знання про жахіття Другої світової війни Борис Тимофійович передавав майбутнім поколінням. Його життя обірвалося не в нацистській в'язниці чи за колючим дротом, а у власній харківській квартирі, в яку 18 березня 2022 року влучили смертоносною зброєю росіяни. Борису Романченку було 96 років.

Ми бачимо, що навіть маючи таке потужне застереження, як пам'ять про Голокост, не всі народи зробили висновки з цієї жахливої сторінки в історії людства. Значить, нам потрібно потроїти зусилля, віднайти нові підходи для збереження цієї пам'яті живою, для поширення правди про геноциди, щоб уникнути їх нового й нового повторення.